

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

FAKULTA PRIRODNÝCH VIED

**BEZPEČNOSŤ A OCHRANA ZDRAVIA PRI VÝCHOVE
A VYUČOVANÍ**

Bakalárska práca

bd635383-a277-4dde-9d7c-b4a6281ad43a

2015

Ivana Gernátová

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
FAKULTA PRIRODNÝCH VIED

**BEZPEČNOSŤ A OCHRANA ZDRAVIA PRI VÝCHOVE
A VYUČOVANÍ**

Bakalárska práca

bd635383-a277-4dde-9d7c-b4a6281ad43a

Študijný program: Učiteľstvo praktickej prípravy

Študijný odbor: Učiteľstvo profesijných predmetov a praktickej prípravy

Pracovisko: Katedra techniky a technológii

Vedúci záverečnej práce: Ing. Petra Kvasnová, PhD.

Stupeň odbornej kvalifikácie: bakalár (Bc.)

Dátum odovzdania práce: 2015-05-20

Dátum obhajoby: 2015-06

Banská Bystrica 2015

Ivana Gernátová

Čestné vyhlásenie

Vyhlasujem, že som celú bakalársku prácu vypracovala samostatne na základe prameňov uvedených v zozname literatúry.

Banská Bystrica 18. máj 2015

.....

vlastnoručný podpis

Pod'akovanie

Predovšetkým chcem poďakovať vedúcej bakalárskej práce Ing. Petre Kvasnovej, PhD. za jej odborné rady a konzultácie, ktoré mi pomohli pri vypracovaní bakalárskej práce a tiež všetkým tým, ktorí mi pomohli svojimi radami a názormi.

ABSTRAKT

GERNÁTOVÁ, Ivana: Bezpečnosť a ochrana zdravia pri výchove a vyučovaní. (Bakalárska práca). Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Fakulta prírodných vied, Katedra techniky a technológií. Vedúci práce: Ing. Petra Kvasnová, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár – Bc. Banská Bystrica: FPV UMB, 2015. 46 strán.

Bakalárska práca sa zaoberá bezpečnosťou a ochranou zdravia pri výchove a vyučovaní. Práca je rozdelená na dve časti a to na teoretickú a praktickú. Teoretickú časť tvoria základne pojmy, ktoré sú charakteristické v oblasti BOZP, ale taktiež aj legislatíva v oblasti BOZP. V tejto časti sú bližšie charakterizované bezpečnostné predpisy a všetky relevantné legislatívne ustanovenia. Praktická časť je doplnená fotodokumentáciou, ktorá je potrebná pre celkové zhodnotenie súčasného stavu bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vyučovaní na Súkromnej strednej odbornej škole v Bardejove, ktorá bola vybraná pre potreby práce. Na základe zistených nedostatkov boli vypracované návrhy na zlepšenie súčasného stavu bezpečnosti a ochrany zdravia na vybranej škole. Prínos práce je v poukázaní na nedostatky, ktoré sa na základe daných návrhov môžu odstrániť a tým sa výrazne zlepši úroveň bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vyučovaní.

Kľúčové slová. Bezpečnosť práce. Ochrana zdravia. Bezpečnostné predpisy. Výchova a vyučovanie. Bezpečnostné označenia.

ABSTRACT

GERNÁTOVÁ, Ivana: Occupational Safety and Health in education process. (Bachelor thesis). University of Matej Bel in Banská Bystrica. Faculty of natural sciences. Supervisor: Ing. Petra Kvasnová, PhD. Degree of Professional qualification: Bachelor. Banská Bystrica: FPV UMB, 2015. 46 pages

Bachelor thesis is dealing with occupational safety and health in education process. Thesis is divided into two parts, theoretical and practical. Theoretical part includes general concepts associated with occupational safety and health, but there are also legislation norms on OSH. Safety regulations are characterized through relevant legislative provisions. Practical part is complemented with photo documentation which is important for overall assessment of current state of occupational safety and health in education process at Private secondary vocational school in Bardejov, which was chosen for practical part of the work. On the basis of deficiencies observed at the school, the work offers suggestions on improvement in the field of occupational safety and health at the school. Benefit of this work is in pointing out the deficiencies which can be eliminated according to our propositions and the level of occupational safety and health in education can be significantly improved.

Key words: Work safety. Health protection. Safety regulations. Education. Safety signs.

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1 Hlavná budova SSOŠ (Zdroj: Vlastné spracovanie)	28
Obrázok 2 Evakuačný plán celej hlavnej budovy školy (Zdroj: Vlastné spracovanie)	28
Obrázok 3 Požiarne smernice (Zdroj: Vlastné spracovanie)	28
Obrázok 4 Evakuačný plán školy – prízemie (Zdroj: Vlastné spracovanie)	29
Obrázok 5 Prvá pomoc pri úraze elektrinou (Zdroj: Vlastné spracovanie)	29
Obrázok 6 Symbol smeru úniku (Zdroj: Vlastné spracovanie)	30
Obrázok 7 Označenie hasiaceho prístroja (Zdroj: Vlastné spracovanie)	30
Obrázok 8 Označenie nástenného hydrantu (Zdroj: Vlastné spracovanie)	31
Obrázok 9 Hasiaci prístroj umiestnený na stene (Zdroj: Vlastné spracovanie).....	31
Obrázok 10 Označenie zákazu fajčiť (Zdroj: Vlastné spracovanie)	32
Obrázok 11 Označenie zákazu fajčiť a vstupovať s otvoreným ohňom (Zdroj: Vlastné spracovanie)	33
Obrázok 12 Označenie schodov na chodbe (Zdroj: Vlastné spracovanie)	33
Obrázok 13 Označenie schodov v podzemí do šatní (Zdroj: Vlastné spracovanie)	33
Obrázok 14 Šatňa pre žiakov dvoch ročníkov (Zdroj: Vlastné spracovanie)	35
Obrázok 15 Návrh na zavedenie skriniek namiesto šatní (Zdroj: http://www.extracom.sk/produkty.html)	36
Obrázok 16 Schody do budovy školy zo zadnej časti (Zdroj: Vlastné spracovanie).....	36
Obrázok 17 Návrh na úpravu schodov (Zdroj: http://www.topshopping.sk/ostatne-farby-a-laky/protismykova-priemyselna-paska-sirka-50mm-navin-18-3m-rozne-farby-135973) ..	37
Obrázok 18 Učebňa informatiky (Zdroj: Vlastné spracovanie).....	37
Obrázok 19 Učebňa informatiky z prednej strany (Zdroj: Vlastné spracovanie)	38
Obrázok 20 Návrh plastovej kabeláže do učebne informatiky (Zdroj: http://www.stojanyvogels.sk/)	38
Obrázok 21 Porušenie zákazu fajčenia v areály školy (Zdroj: Vlastné spracovanie)	39
Obrázok 22 Označenie zákazu fajčiť (Zdroj: http://shop.regina.sk/Kancel%C3%A1rske_potreby/Ostatn%C3%A9_kancel%C3%A1rske_potreby/informa%C4%8Dn%C3%A9_n%C3%A1lepky_a_piktogramy/N%C3%A1lepka_%22Z%C3%A1kaz_faj%C4%8Di%C5%A5%22_3,5x12cm_p-249749.html)	39
Obrázok 23 Rozbité okno v podzemí (Zdroj: Vlastné spracovanie)	40
Obrázok 24 Návrh na výmenu okna v podzemí (Zdroj: http://www.zlcnene.sk/detail/pivnicne-okna-661603/).....	40

Obrázok 25 Vstup do školy z bočnej strany – opadávanie omietky (Zdroj: Vlastné spracovanie)	41
Obrázok 26 Návrh na úpravu steny pri vstupe z bočnej strany školy (Zdroj: http://www.asb.sk/stavebnictvo/konstrukcie-a-prvky/etics/chyby-pri-navrhu-arealizacii-tepelnoizolacnych-systemov).....	41
Obrázok 27 Návrh na umiestnenie oznamu do vnútra skrinky nad hasiaci prístroj (Zdroj: Vlastné spracovanie)	42

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 Význam bezpečnostných farieb (Zdroj: Bezpečnostné farby (NV SR 387/2006 Z. z. o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia) ...	32
---	----

ZOZNAM SKRATIEK A SYMBOLOV

BOZP – Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
OOPP – Osobné ochranné pracovné prostriedky
MOP – Medzinárodná organizácia práce
SSOŠ – Súkromná stredná odborná škola
MOV – Majster odborného výcviku
NV SR – Nariadenie vlády Slovenskej republiky

OBSAH

ÚVOD	10
1 DEFINOVANIE ZÁKLADNÝCH POJMOV	11
2 LEGISLATÍVA V OBLASTI BOZP.....	14
2.1 Medzinárodná organizácia práce	15
2.2 Ústava Slovenskej republiky	16
2.3 Zákonník práce.....	17
2.4 Listina základných práv a slobôd.....	18
2.5 Zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.....	19
2.6 Zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov	20
2.7 Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 387/2006 Z. z. o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia pri práci	20
2.8 Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o doplnení niektorých zákonov	21
2.9 Zákon č. 245/2008 Z. z §152 bezpečnosť a ochrana zdravia pri výchove a vzdelávaní.....	21
2.10 Zákon č. 245/2008 Z. z § 153 školský poriadok.....	22
2.11 Povinnosti zamestnávateľa	24
2.12 Práva a povinnosti zamestnancov	24
3 SÚČASNÝ STAV BOZP NA VÝBRANEJ SOŠ	25
3.1 Bezpečnosť stavieb, pracovných priestorov, pracovných prostriedkov	27
3.2 Únikové cesty a východy.....	28
3.3 Ochrana pred požiarom – hasiace prístroje, hadicové zariadenia.....	30
3.4 Bezpečnostné a zdravotné označenia	31
3.5 Dokumentácia BOZP	34
4 NÁVRH NA ZLEPŠENIE SÚČASNÉHO STAVU BOZP	35
ZÁVER	43
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	44
PRÍLOHY	46

ÚVOD

Jednou z najdôležitejších ľudských hodnôt je zdravie. Každý človek by si mal uvedomovať, že zdravie má iba jedno, preto je potrebné si ho chrániť. Každý človek je zodpovedný sám za svoje zdravie, preto by ho nemal brať na ľahkú váhu a od spoločnosti sa očakáva, že mu k tomu zabezpečí vhodné podmienky. Podmienky sa zabezpečujú všade okolo nás, zamestnávateľia by mali na pracovisku pre zamestnancov vytvárať vhodné pracovné podmienky, rodičia sa snažia vytvárať vhodné a primerané podmienky pre rast svojich detí.

Cieľom bakalárskej práce bolo oboznámiť sa s novými legislatívnymi predpismi týkajúcimi sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a na ich základe zhodnotiť, či vybraná škola spĺňa ich požiadavky.

Bakalárska práca sa skladá z dvoch častí a to teoretická a praktická časť. V teoretickej časti definujeme základné pojmy, ktoré je potrebné mať osvojené, aby sme pochopili problematiku bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Všetky povinnosti týkajúce sa BOZP pre zamestnancov, zamestnávateľov a výrobcov vydáva štát v právnych predpisoch. Zaoberáme sa nimi v ďalšej teoretickej časti, v ktorej uvádzame, že na zlepšenie úrovne bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci je potrebné vytvárať vhodné podmienky na ich dodržiavanie. Zamestnávateľ má povinnosť zabezpečiť pre zamestnancov vhodné podmienky na prácu. Pracovisko preto musí spĺňať požiadavky na BOZP tak, aby sa zamestnanec necítil na pracovisku ohrozený. Medzi základné povinnosti zamestnávateľa patrí oboznamovanie a informovanie zamestnancov v oblasti BOZP a používania osobných ochranných pracovných prostriedkov.

V praktickej časti bakalárskej práce sme fotograficky zdokumentovali súčasný stav školy a podmienky, ktoré nespĺňali požiadavky BOZP, sme prehodnotili a z hľadiska právnych predpisov sme navrhli možné spôsoby na zvýšenie úrovne bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vyučovaní. Zameriavali sme sa hlavne na to, aké by mali byť potrebné bezpečnostné a protipožiarne opatrenia, aby neboli ohrození zamestnanci a žiaci školy. Úlohou našej práce je na základe všetkých návrhov na zlepšenie, ktoré v práci uvádzame, prispieť k zvýšeniu úrovne bezpečnosti a ochrany žiakov a zamestnancov školy.

1 DEFINOVANIE ZÁKLADNÝCH POJMOV

V tejto kapitole bakalárskej práce budeme charakterizovať základné pojmy týkajúce sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci je v spoločnosti jedným zo základných práv občanov. Jedná sa o právo na ochranu vlastného zdravia a života. Základnou súčasťou tohto práva občanov je starostlivosť o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Štát zabezpečuje bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, prostredníctvom ekonomických a právnych nástrojov, systémom dozorných a inšpekčných orgánov, výskumom, tvorbou noriem, vzdelávaním a výchovou. (Očkajová, 2004, s.11)

Bezpečnosť pri práci znamená vylúčenie alebo zníženie akéhokoľvek ohrozenia osôb priamo vykonávajúcich pracovné operácie na konkrétnom pracovnom mieste alebo pracovisku. Bezpečnosť pri práci je parciálnou súčasťou bezpečnosti práce. (Očkajová, 2004, s. 10)

Systém bezpečnostných opatrení definujeme ako predpoklady pre bezpečnosť práce, tzn. pre ochranu každého človeka na pracovisku a v pracovnom procese, pre zachovanie dobrého života, zdravia, pre ochranu životného a pracovného prostredia, pre ochranu majetku a ekonomických hodnôt si vyžaduje vytvoriť a udržiavať systém legislatívnych, zdravotno – hygienických, technických, organizačných opatrení. (Hatina, 1997, s. 13)

Nebezpečenstvo je schopnosť alebo vlastnosť objektu, ktorá môže byť príčinou akéhokoľvek vzniku úrazu, choroby z povolania alebo iného poškodenia zdravia pri práci, poškodenia životného prostredia. Nebezpečenstvo je hlavným zdrojom ohrozenia alebo zdrojom situácie s možnosťou vzniku ohrozenia života. Je to podstatná vlastnosť objektu, ale väčšinou je to skrytá vlastnosť objektu. (www.btspo.sk)

Ohrozenie definujeme ako situáciu, v ktorej je maximálne nevyhnutné, že zdravie zamestnanca nebude ohrozené, poškodené. (Očkajová, 2004, s.10)

Riziko je vysoká miera pravdepodobnosti, že môže dôjsť k poškodeniu zdravia zamestnanca pri práci, a taktiež stupeň následkov na zdraví, ktoré môžu nastať príčinou rôznych rizík. Riziká sú neovplyvniteľné, môžu nastať pri akomkoľvek výkone práce. (Očkajová, 2004, s. 10)

Prevencia rizík zvyšujeme schopnosť zvládať a rozpoznávať riziká. (Očkajová, 2004, s. 10)

Prevenia je súbor opatrení, ktoré zamestnávateľ vytvára pre zamestnanca. Opatrenia, ktoré zamestnávateľ vytvára, slúžia nato, aby na pracovisku nenastalo ohrozenie, a aby práca bola lepšia a hlavne bezpečnejšia. (Očkajová, 2004, s. 10)

Osobný ochranný pracovný prostriedok – OOPP je to každý prostriedok, ktorý zamestnanec drží, nosí alebo inak používa pri práci, ktorý zamestnancovi slúži na ochranu bezpečnosti a zdravia pred akýmkoľvek nebezpečenstvom na pracovisku. Zamestnanec by nemal brať na ľahkú váhu dodržiavanie OOPP, kvôli vlastnej bezpečnosti. Zamestnancovou povinnosťou je dodržiavať nosenie OOPP. (Očkajová, 2004, s.10)

Práca je súhrn činností, ktoré zamestnanec alebo skupina zamestnancov vykonáva pri plnení pracovných úloh na danom pracovisku. (Očkajová, 2004, s. 10)

Pracovné prostredie je prostredím, ktoré obklopuje zamestnancov v práci. Je to celkový vzťah a úprava pracovísk. Patrí tu taktiež aj bezpečnosť a ochrana zamestnancov, stravovanie zamestnancov, pitný režim, celoživotné vzdelávanie. Pracovné prostredie tvoria tiež fyzikálne faktory (osvetlenie, hluk, vibrácie, úprava pracoviska), sociálno – psychologické faktory (medziľudské vzťahy zamestnancov), ktoré samozrejme, závisia od veľkosti pracoviska, druhu pracoviska, vykonávanej práce a štýlu vedenia zamestnancov. (www.referaty.aktuality.sk)

Pracovné podmienky sú podmienky, ktoré ovplyvňujú bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a tiež aj pracovnú výkonnosť zamestnanca v pracovnom procese, v ktorom vykonáva prácu. Pracovné podmienky sú vytvárané pracovným prostredím, stavom pracoviska, režimom práce a odpočinkom, organizáciou práce, štruktúrou celkového pracovného prostredia a pod. Tvoria ich všetky biologické, chemické, fyzikálne a ostatné faktory v pracovnom prostredí a taktiež aj spôsob výkonu práce. (Hatina, 2006, s. 204)

Pracovné ovzdušie je také ovzdušie, kde sa pracovník zdržiava, alebo kde vykonáva prácu.(Očkajová, 2004, s. 10)

Pracovný úraz je hocikaké poškodenie zdravia alebo dokonca aj smrť zamestnanca. K pracovným úrazom dochádza na pracovisku pri plnení pracovných úloh alebo sa jedná o všetko, čo sa stane v súvislosti s pracoviskom, kde je ohrozený zamestnanec. (Očkajová, 2004, s. 10)

Pracovná nehoda je udalosť, pri ktorej dochádza k ohrozeniu života viacerých zamestnancov alebo dochádza k poškodeniu prevádzky. (Očkajová, 2004, s. 10)

Zdroj úrazu je predmet alebo látka, ktorá svojim rýchlym pôsobením spôsobila vonkajšie poranenie pracovníkovi priamo alebo nepriamo tým, že pri nejakej činnosti,

alebo pri nejakom styku s ním boli bezprostredným podnetom vzniku úrazovej nehody.
(Očkajová, 2004, s. 10)

Neodstrániteľné nebezpečenstvo (ohrozenie) môžeme definovať, ako nebezpečenstvo alebo ohrozenie, ktoré sa nedá nijako vylúčiť ani obmedziť. (Očkajová, 2004, s. 10)

2 LEGISLATÍVA V OBLASTI BOZP

„Právna úprava ochrany človeka v pracovnom procese je tvorená sústavou právnych noriem upravujúcich základné bezpečnostné požiadavky, požiadavky bezpečnosti technických zariadení a technológií, pracovné prostredie, pracovné podmienky vrátane požiadaviek bezpečnostného správania sa človeka na pracovisku.“ (Očkajová, 2004, s. 15)

Medzi legislatívne opatrenia môžeme zaradiť rôzne vydávania a aktualizácie predpisov, ktoré sú súčasťou rozhodujúcich funkcií štátu. Súčasťou je sústava predpisov, ktorú udávajú požiadavky bezpečného pracovného procesu. Bezpečnostný predpis musí obsahovať platné ustanovenia (zákazy, príkazy, limity, parametre, kritéria, postupy). Jeho cieľom je zaistenie bezpečnosti práce. Patria tam predpisy, požiadavky bezpečnosti práce, predpisy o zaobchádzaní s horľavinami, výbušninami, jedmi, látkami zdraviu škodlivými, požiadavky technických zariadení, predpisy podmienok práce pre ženy, mladistvých. (Hatina, 2000, s. 14)

Bezpečnostné predpisy, obsahujúce záväzne platné ustanovenia na zaistenie BOZP sú súčasťou legislatívnych opatrení, ktorých tvorba je jednou z funkcií štátu.

Môžeme sem zaradiť predpisy:

- Ústava Slovenskej republiky,
- Zákon č. 14/2015 Z. z. Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony,
- Zákon č. 23/1991 Z. z. Listina základných práv a slobôd ako ústavný zákon federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky,
- Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 387/2006 Z. z. o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia pri práci,
- Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 234/2014 Z.z, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 508/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s technickými zariadeniami tlakovými, zdvíhacími, elektrickými a plynovými a ktorou sa ustanovujú technické zariadenia, ktoré sa považujú za vyhradené technické zariadenia v znení neskorších predpisov,
- Usmernenie MŠ SR k úrazom a ďalšie (Hatina, 1997).

2.1 Medzinárodná organizácia práce

Medzinárodná organizácia práce (MOP) jej cieľom je podporovať sociálnu spravodlivosť a taktiež aj medzinárodné uznávané ľudské sociálne a pracovné práva. Založená bola v roku 1919 v rámci Versaillského mierového procesu. (Očkajová, 2004, s.11)

„Prijímanie, presadzovanie, formulovanie a aplikovanie medzinárodných pracovných noriem MOP, sú základnou súčasťou medzinárodnej organizácií práce. Sú prijímané vo forme dohovorov MOP, vo forme protokolov, k dohovorom MOP a vo forme odporúčaní MOP. Týkajú sa predovšetkým týchto častí :

- *kolektívneho vyjednávania,*
- *zrušenie detskej práce,*
- *odstránenie foriem nútenej alebo povinnej práce,*
- *slobody združovania a ochrany práva organizovať sa,*
- *inšpekcie práce,*
- *bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,*
- *minimálnych noriem sociálneho zabezpečovania,*
- *podmienok zamestnávania a pracovných podmienok,*
- *rovnosti príležitosti a zaobchádzania a ďalších vyznaných otázok.“ (Očkajová, 2004, s.11)*

MOP vytvorila základ tripartity systémom svojej práce, t.j. trojrozmernej spolupráce a zodpovednosti za riešenie sociálnych a pracovných otázok medzi vládami, zamestnancami a zamestnávateľmi. Na základe spolupráce vlád, zamestnancov a zamestnávateľov odporúčania a protokoly MOP majú efektívnosť pri prijímaní do národných predpisov a teda pri zjednocovaní pracovných a sociálnych podmienok v medzinárodnom meradle. Členmi MOP môžu byť len štáty. MOP ma 175 členských štátov.

Medzi najdôležitejšie medzinárodne dohovory, ktoré sa Slovenská republika zaviazala plniť, a na ktoré nadväzujú aj právne predpisy zaoberajúce sa otázkami bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, patria:

- *„Dohovor o bezpečnosti a zdraví pracovníkov a o pracovnom prostredí,*
- *Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd,*
- *Smernica rady európskych spoločenstiev z 12.06.1989 o realizovaní opatrenia na zvýšenie bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov pri práci,*

- *Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach.*“(Očkajová, 2004, s. 11)

Smernica rady európskych spoločenstiev z 12.06.1989 o realizovaní opatrenia na zvýšenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Smernica udáva to, že zamestnávateľ je povinný zabezpečiť ochranu zdravia a bezpečnosť pri práci vo všetkých smeroch.

„V smernici sa uvádza rad opatrení, ktoré je treba uplatňovať, alebo sa aspoň pokúsiť uplatňovať. K najdôležitejším patrí:

- *predchádzanie rizík,*
- *posúdenie rizika, ktorému sa nedá predchádzať,*
- *riešiť riziko pri jeho zdroji,*
- *prispôsobenie práce potrebám jednotlivca,*
- *prispôsobenie sa technickému rozvoju,*
- *nahrание nebezpečného, bezpečným alebo menej nebezpečným,*
- *nevyhnutnosť mať celkovú stratégiu prevencie,*
- *uprednostňovať kolektívnych ochranných pomôcok pred individuálnymi,*
- *povinnosť poskytovať potrebné informácie.*“(Očkajová, 2004, s. 12)

2.2 Ústava Slovenskej republiky

Najdôležitejším zákonom štátu a spoločnosti je ústava. Princípy štátu upravuje ústava, taktiež upravuje aj organizáciu verejnej moci, územnej samosprávy a základných práv a slobôd občanov. Právne vlastnosti majú normy Ústavy, ktoré sú základným prameňom pre všetky zákonne a podzákonné akty. V ústave sú zakotvené práva a povinnosti, ktoré sa vzťahujú na všetkých občanov. Ustanovujú právne normy, ktoré regulujú činnosť občana tak, že určujú obsah, rozsah jeho práv a povinností. (Sojka, Machovič, 1990)

Ústavná zásada, ktorá deklaruje právo na bezpečnosť prác a plne rešpektuje všetky významné medzinárodné právne dokumenty, medzi ktoré patria:

- *„Charta Organizácie Spojených národov,*
- *Listina ľudských práv a slobôd,*
- *Európska sociálna charta,*
- *Dohovor medzinárodnej organizácie práce č. 155 o bezpečnosti a zdraví zamestnancov a pracovnom prostredí,*
- *Dohovor o závodných zdravotných službách.*“(Hatina, 2000, s. 32)

V článku 36 je uvedené, že zamestnanci majú právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Zákon im zabezpečuje najmä:

- „právo na odmenu za vykonanú prácu, dostatočnú nato, aby im umožnila dôstojnú životnú úroveň,
- ochranu oproti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania a diskriminácii v zamestnaní,
- ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci, najvyššiu prípustnú dĺžku pracovného času,
- najkratšiu prípustnú dĺžku platnej dovolenky na zotavenie,
- právo na kolektívne vyjednávanie.“ (Hatina, 2000, s. 32)

Článok 19 ustanovuje právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, dobrej povesti a taktiež na ochranu mena. Ochraňuje pred zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa článku 40 má každý občan Slovenskej republiky právo na ochranu zdravia. Občania musia mať základné zdravotné poistenie a na základe toho, majú právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke potreby.

V článku 42 má každý právo na vzdelávanie. Školská dochádza je povinná. Bezplatné vzdelávanie je v základných a stredných školách a podľa možnosti spoločnosti, aj na vysokých školách. Zákon ustanoví za akých podmienok majú občania pri štúdiu právo na pomoc štátu. (Ústava Slovenskej republiky)

2.3 Zákonník práce

„14/2015 Z. z. Zákon ktorým sa mení a dopĺňa zákon č.311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a doplňujú niektoré zákony

Zákonník práce obsahuje zásady, predstavujúce najmä realizáciu základných sociálnych práv občana, ktoré vznikajú pri výkone pracovno – právnych vzťahov a dotýkajú sa pracovných podmienok občanov pri výkone práce.

„Ustanovenia, ktoré priamo určujú povinnosti v oblasti bezpečnosti práce sú zakotvené v VI. Časti a to § 146 Ochrana práce, § 147 Povinnosti zamestnávateľa, § 148Práva a povinnosti zamestnancov, § 149 Kontrola odborovým orgánom.“

V Zákonníku práce sú okrem tejto kapitoly týkajúcej sa otázok BOZP dôležité aj ďalšie kapitoly, ktoré priamo alebo nepriamo súvisia s Bezpečnosťou práce a vo väčšej alebo menšej miere ju ovplyvňujú.

Obsahom II. časti Zákonníka práce, je Pracovný pomer, kde z hľadiska bezpečnosti práce a ochrany zdravia pri práci sú dôležité nasledovné ustanovenia:

- *„Povinnosti vyplývajúce z pracovného pomeru § 47,*

- *Preradenie na inú prácu § 55,*
- *Skončenie pracovného pomeru §59 – 79,*
- *Základné povinnosti zamestnanca § 81,*
- *Základné povinnosti vedúcich zamestnancov § 82.“*

Iné sú pracovné podmienky aj pre mladistvých, aj pre ľudí so zmenenou pracovnou schopnosťou, ktoré sú obsahom VII. časti Zákonníka práce:

- *„Podniková sociálna politika,*
- *Pracovné podmienky a životné podmienky zamestnancov § 151,*
- *Zamestnanec so zmenenou pracovnou schopnosťou § 158 – 159,*
- *Pracovné podmienky žien a mužov starajúcich sa o deti § 160 – 163,*
- *Úprava pracovného času § 164 – 165,*
- *Pracovné podmienky mladistvých zamestnancov § 171 – 173,*
- *Zákaz práce nadčas, práce v noci a pracovnej pohotovosti § 174,*
- *Práce zakázané mladistvým zamestnancom § 175.“*

V III. časti Zákonníka práce - pracovný čas a doba odpočinku tvorí základne pracovné podmienky, ktoré ak zamestnávateľ alebo zamestnanec nedodrží, môže viesť k vzniku chorôb z povolania, pracovných úrazov alebo iného poškodenia zdravia. (Očkajová, 2004, s. 17)

2.4 Listina základných práv a slobôd

Do právnej sústavy štátu bola Listina základných práv a slobôd uvedená ako ústavný zákon č. 23/1991 Z. z Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej republiky.

Oblasť ochrany a zdravia, pracovných podmienok a súvisiacich ustanovení je v sústave práv a slobôd deklarovaných Listinou zahrnutou v štvrtej hlave: Sociálne, hospodárske a kultúrne práva. Oblasti sa týkajú najmä:

- *„práv zamestnancov na uspokojivé pracovné podmienky,*
- *práv žien, mladistvých a osôb zdravotne postihnutých na osobitnú ochranu v pracovných vzťahoch a osobitné pracovné podmienky ,*
- *práv na ochranu zdravia,*
- *práv žien v tehotenstve na osobitnú starostlivosť, ochranu v pracovných vzťahoch a na zodpovedajúce pracovné podmienky,*
- *práv na priaznivé životné prostredie,*
- *práv na včasné a úplne informácie o stave životného prostredia.“*

Právo na ochranu a zdravia možno považovať za najvýznamnejšie. Súčasťou tohto práva je právo ochrana zdravia pri práci. Pracovné podmienky žien, mladistvých, osôb so zníženou pracovnou spôsobilosťou nazývané ako „ustanovené pracovné podmienky patria k najdôležitejším faktorom, ktoré vytvárajú bezpečnosť a zdravotnú nezávadnosť pracovného procesu.

Dôležitou súčasťou systému životného prostredia je i subsystém – pracovné prostredie. Pracovné prostredie zahŕňa faktory ako napríklad: mikroklimatické podmienky, škodlivé činitele pracovného prostredia, ovplyvňujúce bezpečnosť práce. (Hatina, 2000, s. 33)

2.5 Zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci

K najzákladnejším právam občanov v každej vyspelej demokratickej spoločnosti patrí starostlivosť o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Štát vytvára starostlivosť, ktorú uskutočňuje prostredníctvom organizovaných systémov. Programovým vyjadrením organizovaného systému respektíve vyjadrením štátnej politiky bezpečnosti práce je „Konceptia bezpečnosti a zdravia pri práci v Slovenskej republike“, ktorú 8.februára 1994 prijala vláda Slovenskej Republiky pod č. 103. Obsahom koncepcie je Harmonogram legislatívnych prác, ktorých úlohou je vypracovanie zákona o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

„Právna úprava bezpečnosti práce má na území Slovenskej republiky dlhú a bohatú tradíciu. Problematika bezpečnosť práce bola už v minulosti upravená osobitným zákonom. Bol to predovšetkým zákon č. 67/1951 Zb., ktorý bol prijatý v súvislosti so zrušením živnostenskej inšpekcie práce a prenesením jej pôsobnosti v oblasti bezpečnosti práce na orgány ROH. Neskôr bol tento zákon nahradený novým zákonom o bezpečnosti práce č. 65/1961 Zb. ktorý problematiku zodpovednosti a úloh jednotlivých orgánov, organizácií, vedúcich zamestnancov a zamestnancov v danej oblasti. Zákon č. 65/ 1961 Zb. bol zrušený v roku 1956 vtedy prijatým novým pracovnoprávnym kódexom – Zákonníkom práce (zákon č.65/1965 Zb), súčasťou ktorého sa stala i problematika bezpečnosti práce, zaradená ako osobitná časť – piata hlava. Právny stav, v ktorom absentoval zákon o bezpečnosti práce ako samosprávny právny akt sa pretváral až do 1.januára 1997, kedy nadobudol účinnosť zákon Národnej rady Slovenskej Republiky č. 330/1996 Z. z o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.“

„Zákon o bezpečnosti práce vymedzuje účel, predmet úpravy a pôsobnosti v súlade s Dohovorom č. 155. V rámci vymedzenia účelu definuje aj pojem BOZP v podstate

tak, že ide o dosiahnutie takého stavu, ktorý vylučuje alebo znižuje možnosť vzniku pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia.“ (Hatina, 2000, s.43)

2.6 Zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov

„Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 124/2006 Z. z o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon ustanovuje všeobecné požiadavky prevencie a základné predpoklady na zabezpečenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a na odstránenie rizík a faktorov, ktoré podmieňujú vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania, a iných negatívnych vplyvov na zdravie človeka. Jeho hlavným cieľom je určiť základne podmienky na BOZP medzi zamestnancom a zamestnávateľom.

Zákon definuje tieto základne časti:

- *základne ustanovenia (táto časť charakterizuje a vymedzuje niektoré pojmy) zamestnávateľ, zamestnanec, nebezpečenstvo, prevencia, ohrozenie, riziko, nebezpečná udalosť a pod.),*
- *opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v predvýrobe,*
- *povinnosti zamestnávateľa, práva a povinnosti zamestnanca,*
- *transformácia technickej inšpekcie,*
- *spoločné prechodné a záverečné ustanovenia.“(Zákon č.124/2006)*

2.7 Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 387/2006 Z. z. o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia pri práci

„Nariadenie tejto vlády určuje požiadavky na bezpečnostné a zdravotné označenie pri práci. Bezpečnostné a zdravotné označenie pri práci rozumieme pod pojmom označenie, ktoré sa vzťahuje na určitý konkrétny predmet. Poskytuje informácie, ktoré sú potrebné na obstaranie bezpečnosti pomocou značky, farby, svetelného označenia alebo akustického signálu, slovnej komunikácie prípadne, ručných signálov.“(Nariadenie vlády č. 387/2006)

Medzi celoživotné vzdelávanie patrí výchova a vzdelávanie BOZP. Ktoré sa týka detí v predškolských zariadeniach, žiakov na základných a stredných školách a taktiež aj študentov na vysokých školách, ktorí sa pripravujú na povolanie. Rôzne organizovanie

exkurzií, inštruktáží, nácvikov, výcvikov, rôzne typy školení sa vykonávajú na základných a stredných školách.

Legislatívne sa bezpečnosťou a ochranou zdravia pri výchove a vyučovaní zaoberá zákon č. 245/2008 Z. z. o a to v §152 bezpečnosť a ochrana zdravia pri výchove a vzdelávaní a §153 školský poriadok.

2.8 Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o doplnení niektorých zákonov

„§ 1 Tento zákon ustanovuje

- princípy, ciele, podmienky, rozsah, obsah, formy a organizáciu výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach, stupne vzdelávania, prijímanie na výchovu a vzdelávanie, ukončovanie výchovy a vzdelávania, poskytovanie odbornej výchovno-poradenskej a terapeuticko-výchovnej starostlivosti,*
- dĺžku a plnenie povinnej školskej dochádzky,*
- vzdelávacie programy na štátnej úrovni a výchovno-vzdelávacie programy na školskej úrovni,*
- sústavu škôl a školských zariadení,*
- práva a povinnosti detí a žiakov,*
- práva a povinnosti rodičov alebo inej fyzickej osoby než rodiča, ktorá ma dieťa zverenú do osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, alebo práva a povinnosti zástupcu zariadenia, v ktorom sa vykonáva ústavná starostlivosť, výchovne opatrenia, predbežné opatrenia alebo ochrana výchova, výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody.“*

2.9 Zákon č. 245/2008 Z. z. §152 bezpečnosť a ochrana zdravia pri výchove a vzdelávaní

„Školy a školské zariadenia sú pri výchove a vzdelávaní, pri činnostiach priamo súvisiacich s výchovou a vzdelávaním a pri poskytovaní služieb povinné:

- prihliadať na základne fyziologické potreby detí a žiakov,*
- vytvárať podmienky na zdravý vývin detí a žiakov a na predchádzanie socialno-patologickým javom,*
- zaistiť bezpečnosť a ochranu zdravia detí a žiakov,*
- poskytnúť nevyhnutné informácie na zaistenie bezpečnosti a ochrana zdravia detí a žiakov,*

- *viest' evidenciu školských úrazov detí a žiakov, ku ktorým prišlo počas výchovno-vzdelávacieho procesu a pri činnostiach organizovaných školou, pri vzniku školského úrazu vyhotoviť záznam o školskom úraze.“*

2.10 Zákon č. 245/2008 Z. z § 153 školský poriadok

„Riaditeľ školy a školského zariadenia vydá školský poriadok po prerokovaní s orgánmi školskej samosprávy a v pedagogickej rade. Školský poriadok upravuje najmä podrobnosti o:

- *výkone práv a povinností detí, žiakov a ich vzájomných zástupcov v škole alebo v školskom zariadení, pravidlá vzájomných vzťahov a vzťahov s pedagogickými zamestnancami a ďalšími zamestnancami školy,*
- *prevádzke a vnútornom režime školy alebo školského zariadenia,*
- *podmienkach na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a žiakov a ich ochrany pred socialno-patologickými javmi, diskrimináciou a násilím,*
- *podmienkach nakladania s majetkom, ktorý škola alebo školské zariadenie spravuje, ak tak rozhodne zriaďovateľ.*

Deťom a žiakom so súhlasom riaditeľa školy alebo školského zariadenia umožňuje účasť na súťažiach. Školský poriadok zverejní riaditeľ na verejne prístupnom mieste v škole alebo v školskom zariadení preukázateľným spôsobom s ním oboznámi zamestnancov, deti, žiakov a informuje o jeho vydaní a obsahu zákonných zástupcov detí a žiakov.“ (Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Na stredných školách cieľ výchovy spočíva v pestovaní pozitívneho vzťahu žiakov k duševnému ale i telesnému zdraviu, ale taktiež má veľký význam pri starostlivosti o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci žiakov. Zabezpečuje kvalitné prípravy žiakov na bezpečný výkon ich povolania. (Perichtová, Kardošová, 2006, s. 8)

Povinnosťou škôl je zabezpečiť opatrenia, ktoré sa tykajú všetkých predpisov na zaistenie BOZP. Medzi, ktoré zaradujeme:

Organizačné opatrenia – hlavným cieľom tohto opatrenia je predísť hlavne pôsobeniu škodlivín alebo nepriaznivých vplyvov práce a pracovného prostredia. Je dôležité zabezpečiť správnu úpravu pracovného režimu.

Technické opatrenia – zabezpečiť udržiavanie všetkých pracovísk, strojov a taktiež aj zariadení v kvalitnom technickom stave, ktorý zabezpečí to, aby bola bezproblémová prevádzka. Dôležité je, aby prevádzka bola stále udržiavaná, kontrolovaná, a aby bola dodržiavaná pravidelná údržba. Ak sú nejaké nedostatky na prevádzke je potrebné zabezpečiť ich odstraňovanie.

Výchovne opatrenia – najdôležitejšie sú pravidelné školenia, overovanie vedomostí a podobne:

- povinnosťou školy je vylepšovať pracovné podmienky a čím viac ich prispôbovať zamestnancom,
- zabezpečiť zaistenie nebezpečenstva a ohrozenia, dôležité je vypracovať písomný dokument o posúdení rizika pri každej činnosti vykonávanej zamestnancom,
- zabezpečiť, aby fyzikálne, chemické, biologické faktory, faktory, ktoré ovplyvňujú psychickú a pracovnú záťaž a sociálne faktory, neohrozovali bezpečnosť a zdravie všetkých zamestnancov,
- zamestnancom v práci zabezpečiť prestávky z dôvodu bezpečnosti podľa osobitných predpisov,
- na pracovisku vydať zákaz fajčenia, tento zákon sú potrební zamestnanci nutne dodržiavať,
- starať sa o bezpečnosť a ochranu zdravia zamestnancov,
- všetky náklady spojené so zaistením BOZP je škola povinná znášať, náklady nesmie zamestnávateľ prenášať na zamestnanca,
- zamestnancom podľa predpisov zabezpečovať pitný režim, ak je to potrebné a ak to vyžaduje ochrana ich života alebo zdravia,
- poskytnúť zamestnancom dezinfekčné prostriedky, ktoré sú potrebné na zabezpečenie telesnej hygieny,
- jednou z hlavných povinností zamestnanca je viesť evidenciu:
 1. pracovných úrazov, kde je potrebné uviesť údaje o pracovnom úraze,
 2. iných úrazov ako pracovných úrazov, v ktorej sa uvádzajú údaje o príčine vzniku a taktiež aj o vykonávaných opatreniach na predchádzanie podobným úrazom,
 3. všetkých priznaných chorôb z povolania, v ktorej sa uvádzajú údaje o príčine vzniku, a vykonávaných a prijatých opatreniach na predchádzanie choroby z povolania.

(Bojnanský, Gajdošová, 2007, s. 10 – 23)

2.11 Povinnosti zamestnávateľa

Zákon ukladá zamestnávateľovi v najširšom ponímaní povinnosť vykonať všetky potrebné opatrenia na zaistenie BOZP so zreteľom na všetky okolnosti práce. Sú to napr:

- *„zlepšovanie pracovných podmienok v súlade s dosiahnutými vedeckými poznatkami,*
- *otázky zaradovania zamestnancov na práce na základe ich pracovného stavu, schopností, veku, kvalifikačných predpokladov a príslušného dokladu o odbornej spôsobilosti,*
- *posudzovanie rizika poškodenia zdravia, poskytovanie osobných ochranných pracovných prostriedkov,*
- *prijímanie a vykonávanie účelných preventívnych a ochranných opatrení,*
- *povinnosť venovať osobitnú pozornosť osobitným skupinám zamestnancov (tehotným ženám, matkám...) vo vzťahu k špecifickým nebezpečenstvám, ktoré osobitne ovplyvňujú ich bezpečnosť a zdravie, ako aj povinnosť vypracovať a aktualizovať zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané týmto kategóriám zamestnancov,*
- *prijat' a vykonať účelné a nevyhnutné opatrenia nielen tam, kde sa používajú alebo skladujú nebezpečné látky, ale aj tam, kde sa nachádzajú osobitné nebezpečenstvá,*
- *vydávať vnútorné predpisy, pravidlá o BOZP, pokyny na zaistenie BOZP, zabezpečovať prestávky v práci, zdravotný dohľad vrátane lekárskeho preventívnych prehliadok.“ (Šukalová, 2006, s. 30-31)*

2.12 Práva a povinnosti zamestnancov

Na pracovisku majú zamestnanci právo odmietnuť pracovať. Taktiež môžu aj opustiť pracovisko v prípade, že majú nejaké podozrenia existencie nebezpečných vplyvov, ktoré by ho mohli ohroziť zdravie zamestnanca. Každý zamestnanec má právo na konzultovanie so zamestnávateľom o jednotlivých bodoch BOZP.

Zamestnanec má na pracovisku rad povinností, ktoré musí dodržiavať. Povinnosti sa týkajú toho, ako sa má správať na pracovisku. Musí dodržiavať bezpečnostné zásady a rešpektovať všetky pracovné postupy. (Šukalová, 2006, s. 33)

3 SÚČASNÝ STAV BOZP NA VÝBRANEJ SOŠ

Na vybranej škole, v ktorej chceme navrhnúť riešenia v oblasti BOZP, musíme poznať celkový súčasný stav bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vyučovaní, ktorý musí byť doplnený celkovou dokumentáciou.

Vybraná škola sa nachádza v krásnom meste Bardejov. Nachádza sa blízko centra mesta na Hviezdoslavovej ulici. Je to Súkromná stredná odborná škola. Žiaci tejto školy majú možnosť študovať v rôznych typoch odborov. Zahŕňame tam: 4 - ročné študijné odbory, 3 – ročné učebné odbory a taktiež aj 2 – ročné nadstavbové štúdium s maturitou. Absolventi sa dokážu orientovať v každom odvetví obchodu a služieb a majú možnosti ďalšieho rastu v nadstavbovom, pomaturitnom a vysokoškolskom štúdiu.

Žiaci majú možnosť študovať v týchto študijných odboroch s maturitou:

- kozmetička/vizážistka,
- propagačná grafika,
- umeleckoremeselné spracovanie dreva,
- operátor drevárskej a nábytkárskej výroby,
- animátor voľného času.

V učebných odboroch s výučným listom:

- kaderník,
- hostinský,
- stolár,
- čalúnnik,
- mäsiar.

V 2 ročných nadstavbových odboroch s maturitou (pre absolventov učebných odborov):

- podnikanie v remeslách a službách,
- vlasová kozmetika,
- spoločné stravovanie,
- drevárska a nábytkárska výroba,
- odevníctvo.

V 2 ročných učebných odboroch s vysvedčením o záverečnej skúške:

- spracúvanie dreva,
- praktická žena.

Škola ponúka žiakom teoretické, ale aj praktické vyučovanie. Žiaci majú možnosť vykonávať praktické vyučovanie v kvalitných prevádzkach školy. Úlohou školy alebo učiteľov/majstrov odborného výcviku je žiakov nielen učiť, ale aj pripraviť žiakov pre ich budúce povolanie.

V škole tvoria pedagogický zbor učitelia a taktiež aj majstri odborného výcviku, ktorí žiakom poskytujú veľa nových skúseností. V škole je 26 pedagógov. Praktické vyučovanie vykonávajú majstri odborného výcviku, ktoré prebieha v školských prevádzkach a taktiež aj na iných vysunutých pracoviskách mimo školy. Teoretické vyučovanie sa vyučuje v hlavnej budove, v škole, ktorá sa skladá z 10 tried medzi ktoré zahŕňame aj triedy na klasické vyučovanie a aj odborné učebne pre cudzie jazyky a informatiku. Škola má svoj vlastný bufet, ktorý je veľmi veľkou výhodou.

Najdôležitejšou a neoddeliteľnou súčasťou teoretického, ale aj praktického vyučovania je bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, protipožiarna ochrana a hygiena práce. Vyučovanie prebieha v priestoroch, ktoré musia svojimi podmienkami spĺňať požiadavky, ktoré sú stanovené v zdravotníckych predpisoch. Zaraďujeme medzi ne: bezpečnú prevádzku, používanie všetkých prístrojov, strojov, všetky hygienické požiadavky na priestory. Každé precvičovanie a nácvik činností, ktoré žiaci vykonávajú: musí byť v súlade s požiadavkami na prácu mladistvých (Zákonník práce), musí byť v súlade s podmienkami, podľa ktorých môžu mladiství vykonávať všetky zakázané práce z dôvodu prípravy na povolanie. Žiaci sú poučení na základe školského poriadku. Tým si žiaci osvoja zásady pre praktické a teoretické vyučovanie.

Na začiatku školského roka sú hneď žiaci oboznámení s celým školským poriadkom. Každý triedny učiteľ musí podrobne oboznámiť žiakov so školským poriadkom. Dôležitou úlohou učiteľa je poučiť žiakov o bezpečnosti a ochrane zdravia, o zásadách evakuácie a požiarnej ochrane. Po celkovom oboznámení žiakov učiteľ na záver toto poučenie archivuje a overuje podpisom žiaka. Taktiež sú žiaci poučení o BOZP v odborných učebniach pri vyučovaní, ale aj na hodine telesnej výchovy, počas všetkých prestávok, rôznych aktivít organizovaných školou, exkurzií. Je veľmi dôležité pre žiakov zabezpečiť a upozorniť ich o BOZP, aby dôkladne porozumeli všetkému, čo je potrebné dodržiavať.

Majster odbornej výchovy na odbornom výcviku taktiež poučuje žiakov o BOZP, o používaní všetkých osobných ochranných pomôcok, predpisov požiarnej ochrany, o správnom obsluhovaní strojov a nástrojov na prevádzke, ale predovšetkým aj o hygienických požiadavkách určitého tematického celku. Po oboznámení žiakov

o BOZP je majster odbornej výchovy povinný dať žiakom podpísať potvrdenie o ponaučení. Žiaci svojím podpisom potvrdzujú to, že boli o všetkom ponaučení. Dôležitou povinnosťou majstra odbornej výchovy je neustále upozorňovanie žiakov nato, aby dávali pozor na prevádzke, aby boli opatrní, pretože sú vystavení nebezpečenstvu. Hlavne pri používaní nových zariadení (strojov, nástrojov na prevádzke). Preto sú žiaci stále pri niektorých činnostiach (nové stroje a zariadenia) oboznamovaní pokynmi na obsluhu, aby sa predchádzalo vzniku úrazov na prevádzke. Žiaci sú povinní dodržiavať hlavne zásady a predpisy o BOZP a používať ochranné prostriedky (pracovné oblečenie, pracovnú obuv), ale aj byť pozorný a opatrný na odbornom výcviku.

3.1 Bezpečnosť stavieb, pracovných priestorov, pracovných prostriedkov

Podľa zákona č. 124/2006 Z. z o BOZP pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov, škola môže užívať školské stavby, ich súčasti a pracovné priestory len ak zodpovedajú predpisom na zaistenie BOZP a po vykonaní všetkých prehliadok, skúšok, kontrol, úradných skúšok, odborných skúšok ustanovených osobitnými predpismi alebo technickou dokumentáciou výrobcu.

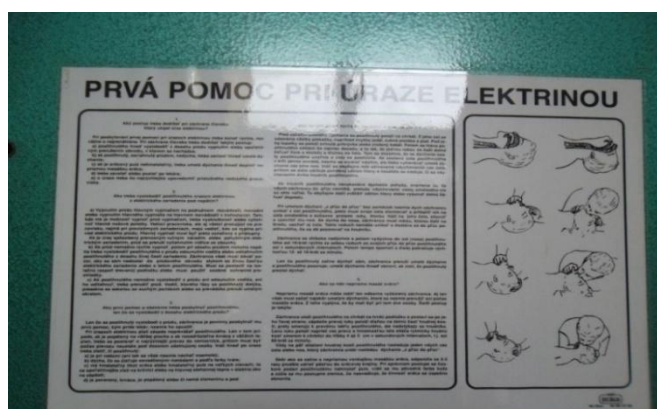
Dôležité podrobnosti o požiadavkách na stavby, pracoviská, pracovné prostriedky, ustanovujú osobitné predpisy:

- nariadenie vlády SR č. 392/2006 Z. z o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri používaní pracovných prostriedkov,
- nariadenie vlády SR č. 396/2006 o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na stavenisko,
- nariadenie vlády SR č. 391/2006 o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko.

Škola, ktorú sme si vybrali využíva na výučbu celú budovu. Prebieha v nej teoretické vyučovanie, jej súčasťou je aj telocvičňa, posilňovňa, učebne informatiky, jazykové učebne, ale taktiež sa v škole nachádza aj prevádzka pre praktické vyučovanie. V školskom areáli sa nachádza malé ihrisko, ktoré slúži pre žiakov školy, menší tenisový kurt a atletická dráha. Žiaci využívajú areál školy aj počas veľkých prestávok a na trávenie voľného času po skončení vyučovania. Sú tam lavičky na sedenie a hlavne príjemné prostredie na oddych.

Obrázok 4 Evakuačný plán školy – prízemie (Zdroj: Vlastné spracovanie)

Obrázok 5 Prvá pomoc pri úraze elektrinou (Zdroj: Vlastné spracovanie)

Ako môžeme vidieť, na obrázkoch 2 a 3, je evakuačný plán školy, ktorý zobrazuje to, ako sa dostať z areálu školy v prípade, ak by vznikla akákoľvek mimoriadna udalosť. Na obrázkoch 4 a 5 sa nachádzajú požiarne smernice a taktiež aj návod na poskytnutie prvej pomoci pri úraze elektrinou. Všetky obrázky sú umiestnené vo vybranej škole SSOŠ pri vstupe na stenách tak, aby boli dostatočne viditeľné. V škole sa vykonávajú nácviky evakuácie budovy 3 krát ročne.

Podľa vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 94/2004 Z. z, ustanovujúcej technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb, ktorá umožňuje evakuáciu osôb zo stavby. Únikové východy, smery úniku osôb, evakuačné výťahy, musia spĺňať parametre podľa NV SR č. 391/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko. Vybraná škola spĺňa tieto požiadavky. Na obrázku číslo 6 je zreteľne vyznačený smer úniku osôb. Únikové východy by mali byť dostatočne a zreteľne osvetlené, aby boli viditeľné.

Obrázok 6 Symbol smeru úniku (Zdroj: Vlastné spracovanie)

3.3 Ochrana pred požiarmi – hasiace prístroje, hadicové zariadenia

V škole sú hasiace prístroje rozmiestnené na prízemí a poschodí. Na chodbách sú zavesené na stenách, neďaleko vstupu do triedy a taktiež aj na vrátnici. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky č. 719/2002 Z. z. ustanovuje vlastnosti, podmienky na prevádzkovanie a zabezpečenie pravidelnej kontroly prenosných hasiacich prístrojov. Je presne dané, že rukoväť prenosného hasiaceho prístroja môže byť vo výške maximálne 1,5 m nad podlahou. Na hasiacich prístrojoch je napísaný návod na použitie a pre akú triedu je možné ho použiť. Vo vybranej škole patria medzi najpoužívanejšie práškové, vodné, a CO₂ – snehové hasiace prístroje. Skrinky, kde sú uložené hasiace prístroje sú uzamknuté, kvôli vandalizmu žiakov. Kľúče od hasiacich prístrojov sa nachádzajú na vešiaku pre kľúče pri zborovni školy. Hasiace prístroje sú označené značkou požiarnej ochrany pre hasiaci prístroj NV SR č. 387/2006 Z. z. o požiadavkách na zaistenie zdravotného a bezpečnostného označenia pri práci.

Obrázok 7 Označenie hasiaceho prístroja (Zdroj: Vlastné spracovanie)

Obrázok 8 Označenie nástenného hydrantu (Zdroj: Vlastné spracovanie)

Obrázok 9 Hasiaci prístroj umiestnený na stene (Zdroj: Vlastné spracovanie)

3.4 Bezpečnostné a zdravotné označenia

Povinnosťou školy je, aby mala zreteľné označené pracoviská a zariadenia, pri ktorých hrozí poškodenie zdravia. Je dôležité používať bezpečnostné a zdravotné označenia pri práci podľa osobitného predpisu NV SR č. 387/2006 Z. z o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia pri práci. Na označenie zákazu, výstrahy, príkazu, na označenie núdzových východov, únikových ciest, na umiestnenie a označenie prostriedkov prvej pomoci sa používajú trvalé značky.

Tabuľka 1 Význam bezpečnostných farieb (Zdroj: Bezpečnostné farby (NV SR č. 387/2006 Z. z. o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia)

	Význam alebo účel	Pokyny a informácie
červená	zákazová značka	nebezpečné správanie
	signalizácia nebezpečenstva	stáť, zastaviť, zariadenie na núdzové vypnutie, evakuácia
	zariadenie na ochranu pred požiarmi	označenie a umiestnenie
žltá alebo žltó-oranžová	výstražná značka	upozornenie, výstraha, kontrola
modrá	príkazová značka	osobitné správanie alebo činnosť, povinnosť nosiť osobné ochranné pracovné prostriedky
zelená	značky pre núdzový východ, únikové cesty, prvú pomoc	dvere, východy, komunikácie, zariadenie, vybavenie
	bez nebezpečenstva	návrat do normálneho stavu

Podľa zákona č. 142/2013 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa zákaz fajčiť v areáli školy vyznačuje zákazovou značkou. Všetci žiaci a aj zamestnanci sú tento zákaz povinní rešpektovať a dodržiavať.

Obrázok 10 Označenie zákazu fajčiť (Zdroj: Vlastné spracovanie)

Obrázok 11 Označenie zákazu fajčiť a vstupovať s otvoreným ohňom
(Zdroj: Vlastné spracovanie)

Z hľadiska bezpečnosti na chodbách sú schody kontrastne označené, pretože tam vzniká nebezpečenstvo zrážky alebo pádu. Značenie je zreteľné a jasné, ako si môžete všimnúť na obrázku 12, 13.

Obrázok 12 Označenie schodov na chodbe (Zdroj: Vlastné spracovanie)

Obrázok 13 Označenie schodov v podzemí do šatní (Zdroj: Vlastné spracovanie)

3.5 Dokumentácia BOZP

Hlavnou úlohou riaditeľa školy je zabezpečiť základné úlohy pre BOZP a uviesť ich do školského poriadku, vnútorných predpisov, pracovných zmlúv a taktiež aj pracovných náplní zamestnancov. Na vybranej škole sa uvádza v školskom poriadku to, že žiak je povinný počas odborného výcviku, vyučovacej hodiny, prestávok, exkurzií a pri všetkých akciách organizovaných školou chrániť svoje zdravie. Ak sa žiakovi počas odborného výcviku alebo vyučovacej hodiny stane nejaký menší úraz alebo ak dôjde k nejakej nevoľnosti, ihneď by mal dotýčny vyučujúci alebo majster odbornej výchovy podať základnú prvú pomoc. Ak posúdi učiteľ alebo majster odbornej výchovy, že je úraz vážnejší, ihneď musí zabezpečiť lekársku pomoc a musí o úraze informovať rodičov. Každý úraz, ktorý je zistený je povinný zapísať do zošita úrazov.

4 NÁVRH NA ZLEPŠENIE SÚČASNÉHO STAVU BOZP

V poslednej kapitole sme sa zamerali na nedostatky, ktoré sme počas návštevy školy zistili. Z hľadiska BOZP na vybranej SSOŠ sme sa pokúsili navrhnúť nové výhodnejšie riešenie.

Napriek tomu, že škola poskytuje žiakom šatne je dosť neprirodzené, že v jednej malej šatni sú spojené dva ročníky. Keďže šatňa má veľmi malý priestor, je stiesnená a žiaci nemajú veľa priestoru na odkladanie vecí. Sú to nepriaznivé podmienky pre žiakov, hlavne z hľadiska hygieny a môže to mať dopad i na ich zdravie. Kvôli tomu, že žiaci majú na kope bundy a topánky, môže dôjsť k nejakým zdravotným problémom žiakov a k prenosu infekcií. Hlavne v šatniach treba dbať na hygienu a ochranu žiakov, keďže žiaci tam stále prichádzajú do kontaktu medzi sebou.

Obrázok 14 Šatňa pre žiakov dvoch ročníkov (Zdroj: Vlastné spracovanie)

Navrhujeme pre školu výhodne riešenie šatní. Do šatní alebo v nejakej veľkej nevyužitej miestnosti osadiť skrinky pre žiakov. Každý žiak by mal svoju skrinku, tým by sa vyriešilo to, že budú mať žiaci dost' priestoru pre seba a hlavne ide o to, aby sa predišlo krádežiam v škole. Skrinku by mal individuálne každý žiak sám

k nej by mal kľúče. Tým by sa zlepšilo aj to, že žiaci by mali viac priestoru na odkladanie vecí. Zvýšila by sa bezpečnosť osobných vecí žiakov a každý by mal viac súkromia.

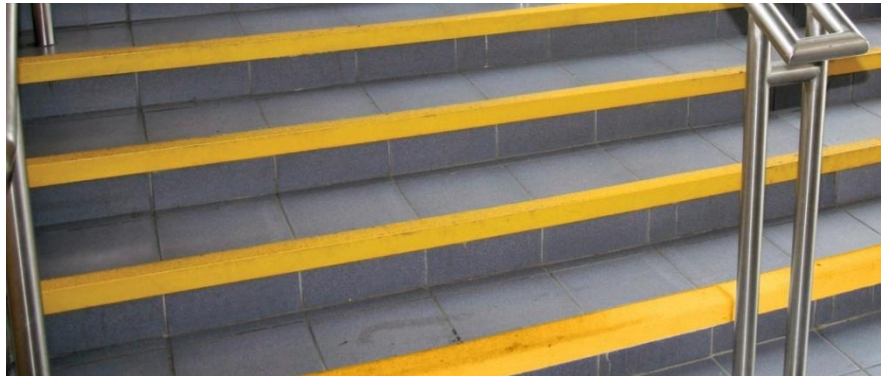
Obrázok 15 Návrh na zavedenie skriniek namiesto šatní (Zdroj: <http://www.extracom.sk/produktv.html>)

Nasledujúcim návrhom na zlepšenie súčasného stavu školy je upravenie schodov pred zadným vstupom do školy. Hlavne z hľadiska bezpečnosti, by mala škola zväziť úpravu schodov, pretože každým vstupom na schody hrozí nebezpečenstvo úrazu. Ako môžeme vidieť na obrázku 16, schody praskajú z každej strany. Žiaci, pedagógovia, ale aj všetci zamestnanci školy sú ohrození. Schody sú v takomto stave už tretí rok. Každým rokom po zime sú stále v horšom stave, pretože vplyvom silných mrazov praskajú stále viac. Nevyhnutnou povinnosťou riaditeľa školy je preto zabezpečiť úpravu schodov.

Obrázok 16 Schody do budovy školy zo zadnej časti (Zdroj: Vlastné spracovanie)

Ako návrh na zlepšenie súčasného stavu schodov, by sme navrhovali úplne zrekonštruovať schody, pretože z dlhodobého hľadiska je neefektívne opraviť schody iba tam, kde praskajú. Veľkou zbytočnosťou by bolo ich iba jednorazovo opraviť lebo postupom času by vyzerali podobne, ako na obrázku 16. Našou snahou je predísť tomu, aby stále hrozilo nebezpečenstvo žiakom, pedagógom a taktiež všetkým zamestnancom školy.

Obrázok 17 Návrh na úpravu schodov (Zdroj:<http://www.topshopping.sk/ostatne-farby-a-laky/protismykova-priemyselna-paska-sirka-50mm-navin-18-3m-rozne-farby-135973>)

V učebni informatiky sme si všimli voľne spustené káble od počítača nachádzajúce sa pod stolom, na ktorom je položený počítač. Káble, ktoré vedú od počítača, ako môžete vidieť na obrázku 18 a 19, by nemali byť voľne zvesené, pretože môže dôjsť k nebezpečnej udalosti. Na akejkol'vek hodine pri manipulácii s počítačom sa môže stať, že žiaci nevedomele potiahnu káble a počítač spadne. Preto, je nevyhnutným riešením dať to do poriadku.

Obrázok 18 Učebňa informatiky (Zdroj: Vlastné spracovanie)

Obrázok 19 Učebňa informatiky z prednej strany (Zdroj: Vlastné spracovanie)

Ako návrh na zlepšenie súčasného stavu v učebne informatiky by sme navrhovali použiť na zakrytie zvesených káblov plastovú alebo kovovú kabeláž. Na základe toho, že kabeláž bude pripevnená pevne na stene, nehrozí žiadne nebezpečenstvo. Tým by mohli žiaci bez akéhokoľvek rizika používať počítače v učebni informatiky.

Obrázok 20 Návrh plastovej kabeláže do učebne informatiky (Zdroj: <http://www.stojanyvogels.sk/>)

Areál školy tvorí hlavná budova a vedľajšia budova určená pre prax kaderníčov a kozmetičiek, menší tenisový kurt, atletická dráha a malý park s lavičkami, ktorý je prístupný pre všetkých žiakov na oddych. Zákaz fajčenia je v celom areáli školy, taktiež je zakázané opúšťanie budovy počas vyučovania a malých prestávok. Opustiť budovu môžu len žiačky/žiaci, ktorí praxujú vo vedľajšej budove a to len ak je to nutné a s dovoľením MOV. Niektorí žiaci porušujú tieto príkazy a tým porušujú školský

poriadok, začo im môže hroziť znížená známka zo správania. Ako môžeme vidieť, na obrázku 21 je porušenie zákazu fajčiť v areáli školy.

Obrázok 21 Porušenie zákazu fajčenia v areáli školy (Zdroj: Vlastné spracovanie)

Keďže žiaci/žiačky sa presúvajú na odborný výcvik do vedľajšej budovy a taktiež môžu s dovoľením MOV prejsť do hlavnej budovy kedykoľvek. Presun z hlavnej budovy do vedľajšej, kde sa vykonáva odborný výcvik zneužívajú na fajčenie. Preto navrhujeme a myslíme si, že možným riešením by preto bolo dať kamery do areálu školy. Taktiež možným riešením je aj osadenie tabule so zákazom fajčiť v exteriéri.

Obrázok 22 Označenie zákazu fajčiť (Zdroj:

http://shop.regina.sk/Kancel%C3%A1rske_potreby/Ostatn%C3%A9_kancel%C3%A1rske_potreby/informa%C4%8Dn%C3%A9_n%C3%A1lepky_a_piktogramy/N%C3%A1lepka_%22Z%C3%A1kaz_faj%C4%8Di%C5%A5%22_3,5x12cm_p-249749.html)

Prasknuté okno, ktoré sa nachádza v podzemí školy je veľkým nebezpečenstvom. Môže dôjsť k značnému ohrozeniu žiakov, pedagógov a všetkých zamestnancov školy. Prasknuté okno sa používa aj na vetranie a je dosť často otvárané. Pri väčšom vetre, či prievane môže dôjsť k rozbitiu.

Obrázok 23 Rozbité okno v podzemí (Zdroj: Vlastné spracovanie)

Ako návrh na zlepšenie súčasného stavu okna v podzemí by sme navrhovali výmenu za nové okno. Myslíme si, že je dosť dôležité okno vymeniť, aby nedošlo k ohrozeniu života žiakov, pedagógov a všetkých zamestnancov školy.

Obrázok 24 Návrh na výmenu okna v podzemí (Zdroj: <http://www.zlacenene.sk/detail/pivnicne-okna-661603/>)

Škola, ktorú sme si vybrali je historickou budovou, ktorá je už dlhé roky v pôvodnom stave. SSOŠ sa v minulosti ešte nerekonštruovala. Jej vzhľad je taký istý aj v súčasnosti. Na nasledujúcom obrázku 25 môžete vidieť ako pri vstupe do školy z bočnej strany opadáva omietka. Uvedomujeme si, že je náročné zariadiť jej rekonštrukciu z vonku, no z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov a zamestnancov školy je veľmi dôležité aspoň upraviť omietku pri dverách, pretože postupne začína opadávať aj nad dverami.

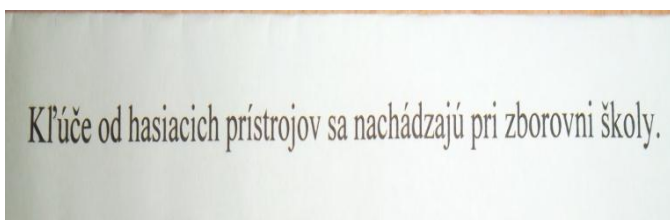
Obrázok 25 Vstup do školy z bočnej strany – opadávanie omietky
(Zdroj: Vlastné spracovanie)

Ako návrh na zlepšenie súčasného stavu pri opadávaní omietky pri vstupe do školy z bočnej strany by sme navrhovali upraviť stenu okolo dverí, ale aj nad dverami, pretože celá omietka okolo dverí praská. Úprava steny – omietky okolo dverí si nevyžaduje veľa práce. Hlavným cieľom je, aby sa stena scelila, pretože postupne bude opadať čím ďalej, tým viac.

Obrázok 26 Návrh na úpravu steny pri vstupe z bočnej strany školy
(Zdroj:<http://www.asb.sk/stavebnictvo/konstrukcie-a-prvky/etics/chyby-pri-navrh-arealizacii-tepelnoizolacnych-systemov>)

Ako návrh na zlepšenie súčasného stavu uzamknutého hasiaceho prístroja navrhujeme umiestniť oznam, kde sa nachádzajú kľúče od skrinky. Oznam umiestnime do vnútra skrinky nad hasiaci prístroj.

Obrázok 27 Návrh na umiestnenie oznamu do vnútra skrinky nad hasiaci prístroj
(Zdroj: Vlastné spracovanie)

Úlohou našej práce bolo navrhnúť možné riešenia na odstránenie týchto nedostatkov, ktoré musia byť v súlade s právnymi predpismi, a ktoré by mali byť dobrým prínosom pre školu. Snažili sme sa podať, čo najvhodnejšie návrhy pre školu. Hlavným cieľom bolo to, aby návrhy neboli náročné na realizáciu a veríme, že sa aj zrealizujú, aby sa zlepšila úroveň bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vyučovaní.

ZÁVER

Vzdelávanie, výchova a príprava žiakov na vykonávanie svojho budúceho povolania zaraďujeme medzi hlavné úlohy strednej odbornej školy. Dôležité je, že po absolvovaní štúdia by sa mal žiak vedieť dobre uplatniť na trhu práce. Preto je veľmi potrebné, aby žiak počas štúdia získaval, čo najlepšie teoretické vedomosti a praktické zručnosti. Považujeme preto za dôležité na záver práce podotknúť, že k získaniu kvalitných vedomostí, schopností a dobrému osobnostnému rozvoju žiaka je dôležité to, aby škola zabezpečovala bezpečné a zdraviu prospešné podmienky pre ich výchovu a vzdelávanie.

Cieľom našej bakalárskej práce bolo poukázať na veľkú dôležitosť dodržiavania právnych predpisov, ktoré zaručujú bezpečnosť a ochranu zdravia pri výchove a vyučovaní, a na základe týchto predpisov posúdiť súčasný stav na vybranej škole. Pri stretnutí na škole so školníkom sme zistili, že vybraná škola má dobre vypracovanú politiku BOZP a pravidelne žiakov a zamestnancov školy upozorňuje o zásadách BOZP. Žiaci sú neustále oboznamovaní s týmito zásadami, ale aj napriek tomu ich občas nedodržiavajú. Žiaci taktiež napriek zákazu fajčenia v areáli školy tento zákaz porušujú a poškodzujú aj hydranty a hasiace prístroje.

Po zhodnotení súčasného stavu vo vybranej škole sme prišli nato, že niektoré podmienky niesú v súlade s BOZP. Nedostatky, ktoré sme našli sme podložili fotodokumentáciou, ktorú sme so súhlasom riaditeľa zhotovili na vybranej škole. Za najdôležitejší nedostatok považujeme neoznačené a popraskané schody v zadnej časti školy, tým sú žiaci a zamestnanci školy vystavení nebezpečenstvu. Ďalšími nedostatkami boli spoločné šatne žiakov viacerých ročníkov, rozbité okno v podzemí a voľne zvesené káble od počítačov v učebni informatiky. Škola by podľa nás mala robiť pravidelnejšie kontrolu všetkých priestorov a mala by analyzovať nebezpečenstvá a ohrozenia, ktorým sú žiaci a zamestnanci školy vystavení. V školskom poriadku je daný zákaz fajčiť v areáli školy, za porušenie zákazu im hrozí znížená známka zo správania. Napriek tomu, tento zákaz neustále porušujú. Navrhli sme nainštalovať kamery do areálu školy alebo osadiť tabule so zákazom fajčiť.

Úlohou našej práce bolo navrhnúť možné riešenia na odstránenie týchto nedostatkov, ktoré musia byť v súlade s právnymi predpismi, a ktoré by mali byť dobrým prínosom pre školu. Snažili sme sa podať, čo najvhodnejšie návrhy pre školu. Hlavným cieľom bolo to, aby návrhy neboli náročné na realizáciu a veríme, že sa aj zrealizujú, aby sa zlepšila úroveň bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vyučovaní.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

1. HATINA, T. 1995. *Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci*. 2. vyd. Bratislava : EUROUNION, 1995. 360 s. ISBN 80-85568-27-6.
2. HATINA, T. 1997 *Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci*. 3. Rozšírené vyd. Bratislava: Euronion, 1997. 408 s. ISBN 80-85568-74-8.
3. HATINA, T. 2000. *Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci*. 4.rozšírene vyd. Bratislava : EUROUNION, 1995. 360 s. ISBN 80 – 88984 – 10 – 6.
4. DURÍŠ M., PAVLOVKIN J., KMEŤOVÁ J. 2011. *Manuál záverečnej práce*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulta prírodných vied, Katedra techniky a technológií, 2011. 166 s. ISBN 978-80-557-0074-8.
5. SOJKA, V., MACHOVIČ, A. 1990. *Bezpečnosť a ochrana zdravia v školstve*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo. 1990. 298 s. ISBN 80-08-00323-5.
6. Očkajová, A. 2004. *Bezpečnostné inžinierstvo v drevospracujúcom priemysle*. Zvolen: 6-27 s. EP 5/2004.
7. *Ústava Slovenskej republiky*. 3 vyd. Bratislava : Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky. 2004. 81 s. ISBN 80-89052-20-7.
8. SINAY, J. 2011. *Teória a prax bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci*. Košice : Technická univerzita. 2011. 198 s. ISBN 978-80-553-0791-6.
9. Zákon č.124/2006 Z. z o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov. [online]. [cit. 2015- 03-28]. Dostupné na internete: <<http://www.zbierka.sk>>.
10. Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 387/2006 Z. z. o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia pri práci

11. PAČAIOVÁ, H., SINAY, J., GLATZ, J. 2009. Bezpečnosť a riziká technických systémov. Košice: Strojnícka fakulta Technickej univerzity, 2009. 33 s. ISBN 978-80-553-0180-8.
12. ĎURIŠ, M., STEBILA, J., ŽÁČOK, Ľ. 2011. Didaktika odborných predmetov 1. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2011. ISBN 978-80-557-0269-8.
13. KORDOŠOVÁ, M., 2014. Osobné ochranné pracovné prostriedky. Bratislava: Wolters Kluwer, s. r. o., 2014. ISBN 978-80-8168-129-5.ŠUKALOVÁ, V., 2006. Manažment bezpečnosti práce. Žilina: EDIS Žilinská univerzita v Žiline, 2006. ISBN 80-8070-607-
14. ŠUKALOVÁ, V., 2006. Manažment bezpečnosti práce. Žilina: EDIS Žilinská univerzita v Žiline, 2006. ISBN 80-8070-607-7.
15. SABO, M. 2001. *Bezpečnosť práce*. Bratislava: Slovenská technická univerzita, 2001. 126 s. ISBN 80-227-1540-9.
16. Referáty ťaháky – Pracovné podmienky, pracovný čas, pracovné prostredie. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z : <http://referaty.aktuality.sk/pracovne-podmienky-pracovny-cas-pracovne-prostredie/referat-24953>
17. Bezpečnostnotechnické služby - protipožiarna ochrana. ING.JOZEF KOMÁR. *Btspo* [online]. Bratislava,2006 [cit.2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.btspo.sk/zakony/Slovník.pdf>

PRÍLOHY

Príloha A: CD médium – bakalárska práca v elektronickej podobe